

Editöre mektup / Letter to editor**Taklit yoluyla ortaklık ve Türk toplumu
(Collectiveness by mimicry and Turk community)****Mehmet Emin CEYLAN,¹ Fatma Duygu KAYA,² Aslıhan DÖNMEZ,² Alper EVRENSEL²**

Sayın Yayın Yönetmeni,

Taklidin toplumların iyilik yönünde evrilmesi için yaşamsal bir önemi vardır. Çocuklar büyüklerini, yaşitlerini ilgiyle izleyip taklit yoluyla öğrenerek hızla gelişirler. Çocukların sadece başkalarını taklit etmeleri değil, başkalarının taklit edilmeleri de sosyal gelişimlerine katkıda bulunur.¹ Ayrıca taklit ederek benzeşme ve birbiriyle ortaklık kurma kolayca olası olur. Bu durum, sosyal olarak hızlı gelişimine yol açtığı kadar toplumun iç sürtüşmelerini de önemli derecede ortadan kaldırır. Taklit genellikle taklit eden ve taklit edilen kişi tarafından farkına varılmayan otomatik bir süreç olup insanlar arasında yakın ilişki, beğeni ve empatiyi sağlayan adeta bir 'sosyal yapıstırıcı' gibi işlev görmektedir.² Bütün bunların ötesinde insanlar genellikle iyi davranış ve duyguları taklit ederler.³ Kötülük genellikle yaygın biçimde taklit edilmediği için, toplum içinde sınırlandırılmış adalar halinde kalır ve taklit edilerek genişleyen iyiliğin tepkisel biçimde canlı tutulmasından başka bir işe etkin biçimde yaramadan sönmeye mahkum olur. İyiliğin etkin, yaygın ve ödüllendirici şekilde taklit edilmesi ile toplum, 'ortak benlik' şeklinde ortaya çıkmış içsel ortaklığını yeni iç bağlar kurmak üzerinden korur, geliştirir, güçlendirir.⁴

Diğer taraftan göz-göze ilişki taklidi kolaylaştırmakta, taklit eden taklit edilenin kendisine baktığını anlarsa, taklidi daha yüksek bir başarıyla gerçekleştirmektedir.⁵ Gözden göze olan iletişim sırasında emosyonel yüz anlatımlarının, postürün, jestlerin ve motor hareketlerin izlenerek otomatik olarak taklit edilmesi sosyal etkileşimi sağlamakta ve kişilerin birbirini anlamasını ve yakınlaşmasını kolaylaştırmaktadır. Nitekim halkımız, yüzyılların birikimi bir gözleme dayalı olarak bakmanın, görmenin insanı etkilediğini, bakışın/bakışmanın etkileşimdeki gücünü, 'Üzüm üzümüne baka baka kararır.' atasözleriyle dile getirmiştir. Oysa sanal ortamda böylesi bir bakış söz konusu değildir ve taklidin başarıyla gerçekleşmesi söz konusu olamaz. Bu

nedenle toplumda yüz yüze sosyal ilişkinin bitmesi, genç kuşağın bilgisayarların önünden kalkmaması taklidin gelişmesini olanaksız kılmaktadır. Taklit ortadan kalkınca toplumun kötülüğü sınırlayan, kuşatan iyilik dolu davranışlar bütünü ortadan kalkmakta ve kötülük adaları kuşatılmış olmaktan kurtulmaktadır. Bu durumda kötülük başat hale gelerek taklit edilmeye başlanmaktadır.

Taklit sosyal mesafeyi kısaltır, ırkçılığı azaltır.⁶ İnsanların birbirine benzerliğini sağlar, benzemeyenlere karşı ise sosyal toleransı artırır. Türk toplumu öteden beri taklidi iyi beceren bir toplum olmuştur. 'Özenme' hızlı toplumsal gelişimin önemli araçlarından birisidir Anadolu'da. Ancak yüz yüze ilişkinin azalması, teknolojinin ve kültürün Türk toplumunun karakteristiklerine ters yönde ilerlemesi (ortaklığı değil, bireyselliği artıracak iletişim sistemleri; farklılıkları koruyan değil, aynılaşmayı zorlayan küresel kültür) taklidin ortadan kalkacak kadar azalmasına neden olarak günlük yaşamda iyilerin taklidi ile değil, kötülerin rekabeti üzerinden karmaşık bir düzenin oturmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak Türk toplumu taklit edilme ve taklit etme niteliğini belirgin biçimde kaybettiği için en karakteristik özelliği olan ortaklık kurma niteliği de hissedilir şekilde gerilemiş durumdadır. Toplumun 'ortak benliği'ne zarar verici bu süreç fazla ileri gitmiş görünmektedir ve zorunlu olarak tepkisel bir miktar geri dönüş gösterecek, ancak hiçbir zaman eski düzeyine gelmeyecektir. Çocukları anne-babalarla ve anne-baba olmayan yetişkinlerle aile ortamının dışındaki örgütlenmelerde bir araya getirmeye çalışmak bir çözüm olabilir. Aile dışı örgütlenmelerde farklı kuşakların bir araya getirilerek yeni taklit ortamlarının oluşturulması, çocuklara tiyatrocular aracılığı ile 'yüz tanıma eğitimleri' verilmesi ortak benliğin korunması ve toplumun iyiler üzerinden eski omurgası üzerine oturtulması yönünde pratik bir çözüm olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Carpenter M, Uebel J, Tomasello M. Being Mimicked Increases Prosocial Behavior in 18-Month-Old Infants. *Child Development* 2013; 84(5):1511-1518.
2. Chartrand TL, vanBaaren R. Human mimicry. *Adv Exp Soc Psychol* 2009; 41:219-274.
3. Fischer AH, Becker D, Veenstra L. Emotional mimicry in social context: the case of disgust and pride. *Frontiers in Psychology* 2012; 3.
4. Ceylan TM. *Ortak Benlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011.
5. Wang Y, Hamilton AFDC. Why does gaze enhance mimicry? Placing gaze-mimicry effects in relation to other gaze phenomena. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology* 2014; 67(4):747-762.
6. Inzlicht M, Gutsell JN, Legault L. Mimicry reduces racial prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology* 2012; 48(1):361-365.

¹ Üsküdar Üniversitesi Felsefe Bölümü, ² Üsküdar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: fduygukaya@hotmail.com